

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004099

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тирлич Євгеній Володимирович

2. Yevhenii V. Tyrlych

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 30-07-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Головне управління Національної поліції в Кіровоградській області

Код за ЄДРПОУ: 40108709

Місцезнаходження: вулиця Віктора Чміленка, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14428

Повне найменування юридичної особи: Донецький державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571423

Місцезнаходження: вул. Велика Перспективна, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Донецький державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571423

Місцезнаходження: вул. Велика Перспективна, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.85.31, 10.85.01

Тема дисертації:

1. Правові засади і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні
2. Legal principles and tactics of obtaining samples for examination in criminal proceedings

Реферат/анотація:

1. Дисертація є однією з перших наукових праць, в якій системно та комплексно опрацьовано процесуальний та криміналістичний аспекти отримання зразків стороною обвинувачення на стадії досудового розслідування кримінального провадження. В роботі сформульовано та обґрунтовано ряд теоретичних положень і практичних рекомендацій, що спрямовані на підвищення рівня ефективності роботи правоохоронних органів, у контексті сучасних викликів та вимог міжнародно-правових актів, що регулюють таку діяльність. У дисертації приділено увагу розвитку інституту судових експертиз в Україні та значенню висновка експерта як самостійного джерела доказів, визначеного у ст. 84 КПК України. Визначено, що одним із проблемних питань, які постають перед дізнавачем, слідчим, прокурором у ході досудового розслідування, є отримання зразків, необхідних для проведення судових експертиз, що регулюється ст. 245 КПК України. Водночас доводиться недостатня законодавча регламентація окремих аспектів цієї правової норми, що значною мірою негативно впливає на практику правозастосування (Додаток В) та спричиняє жваві дискусії серед науковців. Розглянуто співвідношення понять «біологічні зразки особи» та «зразки для експертизи»,

які, на думку автора, співвідносяться як ціле та частина, де термін «біологічні зразки» є вужчим за змістом, ніж «зразки особи» та входить у трактуванні законодавця в останній. Також пропонується умовний поділ зразків особи на власне «біологічні зразки» та «зразки біологічного походження», як варіант більш широкого розуміння, з точки зору природи походження та сутності зразків. На підставі вищевказаних критеріїв, до власне «біологічних зразків» для експертизи автор вважає доцільним відносити: 1) частини (тканини) тіла людини: органи, кістки, волосся, зрізи нігтів, ділянки шкіри та ін.; 2) виділення як продукти життєдіяльності людини: кров (плазма), сеча, піт, сперма, слина, запах та ін.; 3) відбитки рельєфу шкіри тіла людини: пальців рук, стоп, долонь, губ, чола, вух та ін. Зразки ж почерку, підпису, голосу, мовлення (як усної) та писемної мови, інших слідів, які виникають внаслідок природної життєдіяльності людини, варто розглядати як окрему категорію «слідів біологічного походження» (небіологічних). Наголошено, що зразки для експертизи в кримінальному провадженні слід розглядати окремо або в своїй сукупності як матеріальний об'єкт (чи його частину), або матеріально-фіксоване відображення цього об'єкта чи його проявів, отримані у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом. Такі зразки характеризуються сукупністю релевантних ознак і властивостей, що зумовлюють можливість ефективного вирішення визначених експертних завдань шляхом застосування спеціальних знань під час проведення експертизи в межах кримінального провадження. Здійснено порівняльний аналіз діючих правих конструкцій, спрямованих на отримання зразків для експертизи у деяких державах Європейського Союзу, зокрема у Франції та в Нідерландах, встановлено їх спільні та відмінні рис. На підставі проведеного огляду виокремлено процесуальні інструменти, які доцільно розглянути на предмет регламентації в українському законодавстві, а саме: а) розроблення та впровадження на законодавчому рівні вимог до процедури отримання зразків для експертизи з детальною регламентацією дій кожного з учасників; б) посилення механізму контролю за діями правоохоронців під час проведення зазначеної СРД, зокрема шляхом запровадження можливості оскарження судової санкції на примусове відібрання зразків; в) впровадження правових норм, що надають прокурору право ініціювати у виняткових випадках (при розслідуванні особливо тяжких злочинів) примусове отримання зразків незалежно від наявності добровільної згоди підозрюваного. Виходячи з проаналізованої практики ЄСПЛ, встановлено, що ЄКПЛ не забороняє в принципі можливість примусового медичного втручання під час кримінального провадження. Однак будь-яке втручання у фізичну цілісність особи з метою отримання доказів має бути об'єктом винятково ретельної перевірки. Таким чином, застосування примусового відібрання зразків у ході досудового розслідування не є автоматичним порушенням зазначеної Конвенції, більше того, процесуальний порядок його проведення, який реалізовано законодавцем через необхідність отримання дозволу у слідчого судді, фактично є елементом системи «стримування і протидії», покликаний на всебічне забезпечення прав і основоположних свобод людини.

2. This dissertation is among the first academic studies to systematically and comprehensively explore both the procedural and forensic aspects of obtaining samples by the prosecution at the pre-trial investigation stage of criminal proceedings. It formulates and substantiates a set of theoretical propositions and practical recommendations aimed at improving the efficiency of law enforcement agencies in light of contemporary challenges and the requirements of international legal instruments governing such activities. The dissertation devotes attention to the development of the institution of forensic examination in Ukraine and the role of expert opinion as an independent source of evidence, as defined in Article 84 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. It has been established that one of the key challenges encountered by investigators, inquirers and prosecutors during the pre-trial investigation stage is the collection of samples required for conducting forensic examinations, as governed by Article 245 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. However, the legislation does not provide sufficient clarity regarding certain aspects of this provision, which significantly hampers law enforcement practices (Appendix C) and generates considerable scholarly debate. The relationship between the concepts of "biological samples of a person" and "samples for forensic examination" is analysed. According to the author, these categories are interrelated as whole and part: the term "biological samples" is narrower in scope and is included within the broader category of "samples of a person," as interpreted by the legislator. A conditional classification is proposed, dividing personal samples into "biological samples" proper and "samples of biological origin," offering a

broader conceptual framework based on the origin and nature of the samples. Based on the above criteria, the author considers it appropriate to classify the following as "biological samples" proper for forensic examination: 1) human body tissues: organs, bones, hair, nail clippings, patches of skin, etc.; 2) secretions resulting from vital bodily functions: blood (plasma), urine, sweat, semen, saliva, odour, etc.; 3) impressions of skin relief patterns: fingerprints, footprints, palm prints, lip prints, forehead prints, ear prints, etc. Samples such as handwriting, signatures, voice, speech (both oral and written), and other traces generated through natural human activity should be treated as a separate category "traces of biological origin" which, although stemming from biological processes, are non-biological in their material nature. It is emphasised that samples for forensic examination in criminal proceedings should be regarded as a material object, a part thereof, or a materially recorded representation of such an object or its manifestations, whether considered individually or in aggregate, obtained in accordance with the procedure established by the criminal procedural law, and possessing a set of characteristics and properties that enable the resolution of expert tasks through the application of specialised knowledge during forensic examination within the context of criminal proceedings. A review has been conducted of the existing legal frameworks regulating the collection of samples for forensic examination in some European Union countries such as France and the Netherlands, identifying their similarities and differences. Based on the comparative analysis, procedural instruments have been highlighted that merit consideration for incorporation into Ukrainian legislation, including the: (a) developing and implementing, at the legislative level, requirements for the procedure for obtaining samples for examination, with detailed regulations governing the actions of each participant; (b) strengthening the mechanism for monitoring the actions of law enforcement officers during the conduct of the aforementioned investigative action, in particular by introducing the possibility of appealing a court order authorizing the compulsory collection of samples; (c) the introduction of legal provisions granting the prosecutor the authority, in exceptional cases (during the investigation of particularly serious crimes), to order the compulsory collection of samples regardless of whether the suspect has given voluntary consent. It has been demonstrated that all aspects of the compulsory collection of biological samples during pre-trial investigations must be assessed through the lens of their potential impact on constitutionally guaranteed human rights, as well as rights enshrined in the aforementioned European Convention. Particular attention is drawn to the necessity for Ukrainian courts, when rendering judgments, and the legislature, when modernising current laws, to take into account the conclusions and principles articulated in the jurisprudence of the European Court of Human Rights.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Тирлич Є. В. Процесуальна природа та порядок отримання слідчим дозволу на примусове відібрання біологічних зразків у особи в ході досудового розслідування. Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика. 2023. № 1(5). С. 43-48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2022-1-5-8>;
- 2. Тирлич Є. В. Поняття біологічних зразків, які підлягають відібранню у особи з метою подальшого їх дослідження в кримінальному провадженні. Прикарпатський юридичний вісник. 2023. № 5. С. 92-97. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2023.18>;
- 3. Тирлич Є. В. Особливості примусового відібрання біологічних зразків особи в ході досудового розслідування в контексті порушення прав людини за практикою ЄСПЛ. Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка. 2023. № 4. С. 97-109. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786->

9156.104.97-109;

- 4. Tyrlych Y. Obtaining samples for examination in criminal proceedings: a comparative analysis. Visegrad Journal on Human Rights. 2024. № 4. С. 120-128. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.4.17>;
- 5. Тирлич Є. В. Аналіз правових засад отримання зразків для проведення ідентифікаційних експертиз в кримінальному провадженні. Актуальні проблеми держави і права. 2025. № 105. С. 237-245. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v105.2025.27>.
- 6. Тирлич Є. В. Аналіз судової практики щодо відмови слідчого судді в наданні дозволу на примусове відібрання біологічних зразків в ході досудового розслідування. Весняні юридичні читання – 2023. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 20 квітня 2023 р.) Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. Вип. XXXIII. С. 195-199.
- 7. Тирлич Є. В. Компаративний аналіз законодавства України та Нідерландів щодо отримання зрізків для проведення експертизи в кримінальному провадженні. Актуальні дослідження правової та історичної науки : матеріали міжнар. наук. інтернет-конф., (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 12-13 верес. 2024 р.). Тернопіль : ФОП Шпак В. Б., 2024. Вип. 66. С. 142.
- 8. Тирлич Є. В. Особливості процесуального порядку отримання дозволу на примусове відібрання біологічних зрізків у особи в ході досудового розслідування. Актуальні проблеми національного законодавства : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 21 листопада 2024 р.) Кропивницький, 2024. Ч. 1. С. 149-152.
- 9. Тирлич Є. В. Компаративний аналіз законодавства України та Франції щодо отримання зрізків для проведення експертизи в кримінальному провадженні. Теорія та практика сучасної юриспруденції : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 грудня 2024 р.). Харків, 2024. Вип. II. С. 140- 145.
- 10. Тирлич Є. В. Правова позиція ЄСПЛ щодо можливих порушень прав людини в ході примусового відібрання біологічних зразків у особи в кримінальному провадженні. Economics, finance, accounting and law: current issues of theory and practice : International scientific-practical conference. (Tampere, Finland, January 8, 2025). Tampere, Finland : Scholarly Publisher ICSSH, 2025. С. 55-59.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0224U032882, 0124U005203

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Волобуєва Олена Олексіївна

2. Olena O. Volobuieva

Кваліфікація: к. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571423

Місцезнаходження: вул. Велика Перспективна, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дуфенюк Оксана Михайлівна

2. Oksana M. Dufeniuk

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6529-4036

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=t4RDUhAAAAAJ>; Scopus ID: 57219452245

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571995

Місцезнаходження: вул. Городоцька, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Антошук Андрій Олександрович

2. Andrii O. Antoshchuk

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08751177

Місцезнаходження: пл. Солом'янська, Київ, 03035, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Груздь Олександр Іванович

2. Oleksandr I. Hruzd

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571423

Місцезнаходження: вул. Велика Перспективна, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвиненко Ольга Георгіївна

2. Olha H. Lytvynenko

Кваліфікація: д.філософ, 081

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Донецький державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571423

Місцезнаходження: вул. Велика Перспективна, Кропивницький, Кропивницький р-н., 25000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Одерій Олексій Володимирович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Одерій Олексій Володимирович

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Сибірцева Л.С.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна